

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Speculum Approbandorum Bipartitum

Unczovsky, Marianus

Coloniæ Agrippinæ, 1693

Quæstio XXXII. In qua præmissis quibusdam de Cesuris in genere,
tractatur de prima specie nempè Excommunicatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37308

alterum, cum ergo absolutio possit habere effectum nempe tollendi peccata, & etiam auferendi reservationem, si tollere non possit peccata quia reperit obicem, tollet reservationem, quia quoad hunc effectum non est obex neque verum est quod absolutio prout respicit reservationem sit nulla. U. Descendamus ad materiam de Censuris.

S. Fiat.

QUÆSTIO XXXII.

In qua præmissis quibusdam de Censuris in genere tractatur de prima specie nempe Excommunicatione.

Vicar. **Q**uid est Censura propriè & strictè sumpta?

S. Est pœna Ecclesiastica spiritualis & medicinalis, fori exterioris privans hominem baptisatum delinquentem ac contumacem usu aliquorum bonorum spiritualium, donec à contumacia recedat.

U. Cur dicitis pœna Ecclesiastica?

S. Quia

S. Quia est juris Ecclesiastici & per Ecclesiasticam potestatem infligitur.

V. Cur apponitur *ly spiritualis & medicinalis.*

S. Quia est medicina delicti, & quia directe per se & primario privat ab illis quibus bonis spiritualibus.

V. Si aliquibus tantum privat concedendo bona spiritualia esse in duplici differentia.

S. Sunt: nam aliqua numerantur bona spiritualia interna propria ac privata a quibus vita spiritualis pendet ut *gratia habitualis, virtutes supernaturales infuse*, item ad bona interna spiritualia pertinet etiam *Character &c.* & his absque dubio non privat Ecclesia, cum non subsint illius dispositioni, aut bonis spiritualibus publicis & externis, (ut sunt Jurisdictio, Beneficia Ecclesiastica, Sacramentorum administratio & perceptio, item publica suffragia Ecclesie Indulgentie &c.) privare potest, & etiam privat invitos.

V. Au.

U. Audi D. Chrysoſt. hom. de Anathem. ſub diſiunctione loquentem ſequentia: *Aut anathematizas viventem aut mortuum? ſi mortuum? ſi mortuum impiè agis, quia jam ſubjure humano non exiſtit, ſed domino ſuo ſtat vel cadit; ſi vivum? impiè etiam agis, nam eum qui ad bonum convertipotèſt abſcindis, igitur ſi de mente S. P. non potèſt infligi Cenfura contra fideles, neq; poterit Eccleſia ipſos per Cenfuram privare aliquibus bonis ſpiritualibus.*

S. Hæc Authoritas probat potiùs non eſſe in Eccleſia poteſtatem ad ferendas Cenfuras, quàm Cenfuratum privari uſu aliquorum bonorum ſpiritualium, quare adfero ejudem S. P. verba, qui hom. 4. in Epist. ad Hebr. inquit: *Nemo contemnat vincula Eccleſiaſtica, non enim homo eſt qui ligat ſed Chriſtus (intelligo principaliter) qui nobis hanc poteſtatem dedit; propterea etiam in Extravag. Tit. de majorit. & obed. hæc poteſtas appellatur Divina: quia ore Divi-*

no

no Petro ejusq; Successoribus fuit datus
 Quare *cit. S. P.* in præfato textu reprehendit
 solum nimiam anathematizationis facilitatem,
 insuper animadvertit in aliquos, qui ita ferebant anathematizationem
 ut nullam relinquerent spem redemptionis,
 contra quos rectè procedit ejusmodi restrictio,
 contrarium autem huic exhibitæ particula
 ultimò in definit: posita, potest
 quam datur intelligi quòd Censura medicinalis
 non tam ad vindictam sceleris quam correctionem
 delinquentis inflicta, unde cessante contumacia
 debet delinquens à Censura absolvi ut habetur
cap. Ex literis; An verò Excommunicatio
 possit in mortuum ferri? vel defunctus ab
 Excommunicatione absolvi? cùm interrogatus
 fuero respondebo.

¶ Sed unde colligis quòd in Ecclesia sit potestas
 ad ferendas Censuras?

S. Ex illis verbis *Script. S. Matth. 18. 18.*

Quodcunq; ligaveris &c. in quibus consideranda est generalis locutio, adeo-

que

que debent extendi ad omnia ea, quæ necessaria sunt ad bonum & conveniens Ecclesiæ Regimen, quod præcipue postulat *Jus dicendi* seu Jurisdictionem cum potestate & directiva & coercitiva, siquidem Jurisdictio nullius videretur esse momenti, si coercitionem aliquam non deberet ex *cap. Pastoralis Tit. de offic. deleg.* Pensanda insuper est Metaphora verbi *ligandi*, quod optimè accommodatur ad Ecclesiasticam Censuram, quæ est quoddam vinculum seu ligamen, dissolubile tamen; Quòd autem in eo loco sit sermo de potestate fori contentiosi, satis superq; indicant verba illa antecedentia, *si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*, id est separetur ut indignus Ecclesiasticâ communionem, & ulterius quòd hæc potestas à CHRISTO tradita (*juxta supra dicta*) sit Divina, indicant verba illa: *erit ligatum & in Cælo &c.*

U: Adverto, quòd, quando in definitione

tionem Censuræ interposuisti ly fori exterioris volueris ipsam distinguere pœnis latis in foro secreto Pœnitentiæ. S. Sic est: licet enim in foro interius Conscientiæ pœna interdum effectus ritualis (ut si v. g. Confessarius suspenderit Sacerdotem Penitentem à celebratione Missæ) tamen quia spectaret ad eorum modi forum, nec requireret jurisdictionem Ecclesiasticam fori exterioris contentiosi, idcirco non veniret intelligenda nomine Censuræ.

V. Quot sunt Censurarum species?

S. Tres tantum: videlicet Excommunicatio, suspensio, & Interdictum. Innocentius namq; III. (ut habetur c. Quare de verb. sig.) interrogatus quid per Censuram Ecclesiasticam debeat intelligi, aut quid in Jure significaret nomen Censuræ? respondit significare solum Excommunicationem suspensionem & Interdictum.

V. Nonne Excommunicatio gravis pœna?

S. Est

S. Est pœnarum maxima, utpote privans Sacramentis Ecclesiæ & communionem Fidelium; quæ solet etiam vocari *Anathema* id est execratio, maledictio & ab alijs separatio.

U. Separatnè Censuratum Excommunicatio, à communicatione, in meritis & bonis operibus?

S. Non: quia potest Excommunicatus esse in gratia (si v. g. antequam absolvatur à vinculo Excommunicationis sit verè contritus) & consequenter participare potest de bonis operibus ac meritis Fidelium, utpote quæ ad omnes existètes in gratia extēdi possunt.

U. Quid est Excommunicatio?

S. Excommunicatio major: *Est Censura Ecclesiastica privans hominem communionem Ecclesiæ quoad suffragia ejus communia, nec non convictu fidelium.*

U. Dicis Excommunicatum communibus Ecclesiæ suffragijs remanere privatum, potestnè tamen ex privata & propria intentione Sacerdos pro Excommunicato orare? Y S. Po-

S. Potest.

U. Videtur mihi quòd in Jure nomine Excommunicationis simpliciter veniunt intelligenda Excommunicatio major.

S. Ità lego apud *Filinc.* & alios.

U. Ergo prima Excommunicationis divisio est in *majorem & minorem.*

S. Hæc est prima.

U. Cur autem *Major* dicitur talis?

S. Ideò, quia respectivè ad alteram majorem requirit *Causam*, & quia majoribus privat bonis, ut activa & passiva Sacramentorum participatione communibus (ut *suprà*) Ecclesie subfragijs & convictu Fidelium.

U. Assigna ulteriorem Excommunicationis Majoris divisionem.

S. Dividitur ultrà in Excommunicationem à *Jure & ab homine.*

U. Quæ à *Jure*?

S. Illa quæ fertur per Canones, Constitutiones vel statuta Ecclesiastica, modo stabili & permanente ab habente potestatem.

U. Quæ

U. Quæ ab homine?

S. Illa quæ fertur à Judice Ecclesiastico in suos subditos criminosos, vel contumaces, proferendo sententiam, vel aliquid præcipiendo sub pœna Excommunicationis: observo autem inter Excommunicationem latam à Jure & ab homine hoc maximè discrimen, quòd lata à Jure sit perpetua, & obliget in perpetuum, quamdiu durat lex; ab homine verò lata non est perpetua, verùm vim suam amittit post mortem vel depositionem ferentis, si tamen semel incurratur, manet donec relaxetur, sive donec is qui eam antè mortem ferentis incurrit, absolvatur.

U. Nonnè Excommunicatio sive à Jure sive ab homine alia est Generalis & alia Specialis?

S. Omninò: Generalis est, quæ Generaliter fertur contra delinquentes v.g. contra Hereticos Blasphemos, Fures &c. Specialis verò quæ contra determinatas Personas & nominatim expressas infligitur.

Yz

U. Est.

U. Estnè ultrà aliqua divisio ?

S. Dividitur etiam in *justam* & *injustam*.
 justa erit si feratur ab habente potestatem ex justa causa, recta intentione, & servato ordine juris; injusta erit si aliquid horum desit; subdividitur item *justa in validam* & *invalidam*, valida est tunc quando non deest aliquod essenziale, licèt desit aliqua conditio ob cuius defectum dicitur injusta, si malo animò feratur, vel ordo accidentalis Juris non servetur; invalida est, quando ex dispositione Juris nullam habet vim. Dividitur denique in Excommunicationem *latam* & *Sententiam ferendam*: *latam* Sententiæ dicitur ea, quæ five à Jure, five ab homine lata sit, statim ac quis v. g. contra legem facit, eandem incurrit, cujusmodi est censura c. *Si quis suadente* & c. nam absque ullius alterius actione vel declaratione statim ac quis percusserit Clericum incidit in Excommunicationem, idcirco habet annexum *ly ipso jure, ipso facto*.

facto, soletq; his aut æquipollentibus terminis indicari: *Excommunicamus, sententiam Excommunicationis promulgamus: excommunicatum esse decernimus: vel Noveris te excommunicatum; scias te anathemate percussum, incidat in Excommunicationem &c.* Excommunicatio Sent: ferenda est illa, quam Jus vel Judex Ecclesiasticus comminatur, sive quam non vult ipso facto incurri sed per Sententiam infligi ut quando dicitur: *Excommunicabitur, vel excommunicetur &c.*

U. Quid sentis de hac formula: *Excommunicationem se noverit incursum, estne lata sententia vel ferenda?*

S. Sentio cum illis, qui dicunt esse *lata Sententiæ* propterea quòd verbum *incursum* licèt sit futuri temporis, innodationem citrà operam vel Sententiam Judicis ipso facto designet.

U. Quid autem est Excommunicatio minor?

S. *Est Censura Ecclesiastica privans ali-*

Y 3 quene

quem passivâ Sacramentorum participatione, & electione passivâ ad dignitates Beneficia Ecclesiastica.

U. Quare dicitur minor?

S. Ideò quia est pars majoris, vel quia minores effectus habet quam Excomm. major, vel quia ob minus peccatum incurritur.

U. Ostēde minore, quos habet effectus.

S. Ostensione non egent, patet namque quod Excomm. minor non privet activâ participatione Sacram: ut major nec suffragijs communibus nec communionem fidelium, neq; celebrans in Excommunicatione minori fit irregularis (licet peccet) sicut fit celebrans in majori &c.

U. Effet nē sufficiens causa ad incurrendam Excommunicationem minorem peccatum etiam veniale cum aliqua contumacia & inobedientia?

S. Effet juxta communem doctrinam.

U. Sed quando incurritur?

S. In unico casu, sive ob unicam dur-

taxat causam, videlicet si quis comunicet cum Excommunicato excommunicatione maiore, vitando.

U. Quare apponitur *vitando*?

S. Ideo quia non incurritur hæc Excommunicatio, communicando cum Excommunicato maiori Excommunicatione non vitando seu tolerato, multominus communicando cum Excommunicato minori excommunicatione.

U. Apparet autem quod comunicans cum Excommunicato Excommunicatione minori denunciato peccet mortaliter?

S. Peccat, si in prohibitis communicet v. g. Sacramenta illi ministrando, non peccaret autem ministrans Sacramenta excommunicato occulto, & peccati publicè.

U. Possentne autem per communicationem cum Excommunicato excommunicatione maiori incurri etiam similis Excommunicatio?

S. Possent, si quisquam communicaret

cum tali excommunicato cum contemptu clavium, vel in ipso crimine aut contumacia.

U. Ex data definitione Excommunicationis minoris patet primum illius effectum esse passivam Sacramentorum participationem, quæro an si Censuratus non solum illicite sed etiam invalidè Sacramenta susciperet?

S. Illud solum Sacramentum susciperet illicite simul & invalidè in cuius actuali Susceptione mortaliter peccaret & poneret obicem gratiæ.

V. In quali Sacramento id accidere posset?

S. Dicunt aliqui accidere posse in Sacramento Pœnitentiæ, si videlicet sic Excommunicatus sciens sub peccato mortali prohibitum impendere absolutionem prius à peccatis quàm à Censuris nihilominus intenderet prius à peccatis, quàm à Censura absolvi.

V. Suppono autem quod minori Excommunicatione gravatus licite alijs Sacramenta conferre valeat? S. Va.

S. Valet: quia tantum à Sacramento participatione est remotus; unde nec Sacramentaliter absolvendo, neq; Sac. Eucharistiam (sine celebratione Missæ) ministrando peccabit, nisi forte per accidens si administraret in statumalo absq; contritione prævia.

V. Quæ ratio quòd ligatus Excommunicatione minori non possit scienter absq; peccato ad Beneficium aliquod Ecclesiasticum eligi?

S. Hæc: quia Beneficium Ecclesiasticum ordinatur ad Sacros Ordines suscipiendos, quos præfata Censurâ ligatus recipere non potest.

U. Dices utiq; quòd ad Beneficia Ecclesiastica possit eligere.

S. Potest, sicut & exercere illa quæ ratione jurisdictionis ipsi competunt.

U. Existimo ego quòd privatio quam inducit Excommunicatio minor *secundario & concomitanter*, locum habeat solum in electione ad Ordines & ad Beneficia Ecclesiastica.

Y s

S. Ità

S. Ità est: nam electio sic Excommunicati ad aliquam spiritualem dignitatem non esset invalida.

U. Esetnè autem electio passiva ligata Excommunicatione minori scienter facta ipso jure nulla?

S. Non, sed irritari deberet per Sententiam Judicis.

U. Quis ab hac Excommunicatione absolvere potest?

S. Si sit ab homine nominatim & per Sententiam particularem lata, is, qui eam tulit absolvere potest, item ejus Superior, Successor, aut habens potestatem delegatam.

U. Si autem sit lata à Jure?

S. Proprius Sacerdos, aut qui vice proprii Sacerdotis constituitur ad absolvendum.

U. Poffetnè Parochus absolvere non subditum ab Excommunicatione minori?

S. Lego apud *Filliuc.* & alios conformiter ad *cap. Nuper. 29. de Sent. Excomm.*

ab-

absolvere non posse, quia adhuc absoluit. requiritur aliqua jurisdictio fori externi, quam supponitur Parochus ille in Pœnitentem non habere.

U. Demus casum quod Pœnitens oneratus Excommunicatione minori peccat absolvi à Confessario eadem Censurâ ligato, poteritne absolvi?

S. Nullum subintrare potest dubium, eum Excommunicatio minor non privet activâ Sacramentorum participatione.

U. Recense illos qui Excommunicare possunt.

S. Post Summum Pontificem excommunicare possunt Legatus à latere seu Nuntius Apostolicus in tota Provincia suâ legationis, Patriarcha, Archi-Episcopus, Episcopus & eorum Vicarij; Cardinalis in sua Ecclesia Titulari; Capitulum Sede vacante, Concilium Generale & Provinciale &c. item Abbates in Religionibus exemptis & alij Prælati ut Generales Provinciales Priores,

ores, Rectores & Guardiani juxta consuetudinem & statuta suarum Religionum.

U. Cur excludis Sacerdotes simplices & Curatos?

S. Hi juxta communem doctrinam de jure communi excommunicari non possunt.

U. Nunquid *Can. 2. q. 1. cap. Nemo Episcopus*: leguntur sequentia? *Nemo Episcopus, nemo Presbyter aliquem excommunicet, antequam Causa probetur* & per quæ verba videtur innui, quod suppositâ Probatione Causæ possit etiam Presbyter excommunicare.

S. Non intelligitur ibi per Presbyterum, quilibet simplex Curatus, sed Archi-Presbyter vel ali^o qui ad id munus habet jurisdictionem ex commissione vel speciali consuetudine ut colligo ex *cap. Cum Ecclesiarum Tit. de Offic. Jud. Ordin.* eodem modo intelligendus est *D. Hieronym. Epist. 1. ad Heliodor.* dum dicit: *illi* (id est Presbytero) ps-

peccarero licet tradere me Sathana in in-
teritum &c. (id est excommunicare)
loquitur enim de Presbytero habente
Authoritatem.

U. Potestne Episcopus excommunica-
re non subditum ratione delicti, quan-
do scilicet delinquit in Territorio E-
piscopi ?

S. Potest : id tamen intelligo limitate
cum *Filliuc. Sylvest. & alijs*, nempe in
casu quo delictum esset commissum con-
tra preceptum latum per modum legis
authoritati, quia tenetur se confor-
mare legibus loci, secus vero dicen-
dum arbitror, si sit latum per modum
Sententiae, quia Sententia directe fer-
tur in subditos ob contumaciam, talis
autem ut supponitur subditus non est.

U. Si Episcopus Excommunicationem
ferret contra omnes suos Subditos fur-
tum vel aliquod aliud scelus commi-
tentes, essentne comprehensi Subdi-
ti extra Territorium delinquentes ?

S. Non : quia Episcopus extra suum
Ter-

Territorium vel in locis exemptis Sententiam Excommunicationis ferre non potest etiam in suum Subditum ut habetur expressum in Jure uti Bonifacius VIII. statuit: Episcopi statutum extra suam Diocesim Subditum suum non ligare; & hujus ratio mihi esse videtur hæc: quia sicut potestas cujuslibet Personæ inferioris limitata est quoad Personas, ita etiam quoad loca limitatur, licet ergo Subditi ratione fori interioris & Personæ subiaceant proprio Episcopo, in foro tamen exteriori ubi res cum strepitu definienda est, nihil facere potest Episcopus extra Territorium, verum hoc ad Episcopum loci spectat ut bene observant DD.

U. Nonne excipiuntur aliqui casus, in quibus etiam extra Diocesim existentes Excommunicationem Episcopi incurrunt, vel in quibus Episcopus ipse extra Diocesim existens potest excommunicare?

S. Sic est: 1°. casus est, si crimen in-

choë
toriu
sic co
reus
suo S
Si qu
mit
am, 4
Arch
dom
Arch
rium
conf
latus
Subc
Qua
test
tion
com
ritur
lum
or p
Sub
Ad

choetur, aut compleatur intra Territorium Excommunicantis II°. si crimen sit commissum extra Territorium, sed reus de illo postea conveniatur coram suo Superiore intra Territorium. III°. Si quis furtum (*pro quo Censura*) commisit Pragæ, & inde fugit Wratislaviam, si talis antè exitum fuit citatus ab Archi-Episcopo Pragenfi, aut Pragæ domicilium habeat, poterit ab eodem Archi-Episcopo etiam extra Territorium existens excommunicari. IV°. Ex consensu Judicis Territorij potest Prælatus extra suum Territorium existens Subditum suum excommunicare. V°. Quando delicta sunt notoria tunc potest Superior etiam sine Causæ cognitione Subditum extra Territorium excommunicare; tunc enim non requiritur strepitus judicij, qui est obstaculum, quominus Episcopus vel Superior possit extra Territorium in suum Subditum potestatem suam exercere; Addunt *Antonius & Navar.* quod Episcopi

scopi expulsi possint in aliena Diocesi exercere Jurisdictionem circa suos Subditos saltè in locis vicinioribus suis Episcopatibus.

V. Recense etiam illos qui Censuram Excommunicationis ferre non possunt. *S.* Spectatâ lege humanâ excommunicare nequit *purus Laicus*, id est qui primam Tonsuram non habet, unde etiam dicitur quòd *Laici Ecclesiastica negotia tractare non debeant*, sic autem est quòd Censuræ ad Ecclesiasticam & spirituales clavium potestates pertineant. *Igitur &c.* an autem Censuram ferre valeat Clericus conjugatus? *Vi: Gloss. de Cleric. conjug.*

V. Ex plenitudine Potestatis Papalis purum Laicum excommunicare posse nemo dubitat.

S. Neq; ego, siquidem solo Jure Pontificio statutum est, ut Jurisdictio Ecclesiastica à solis Clericis exerceatur. *Uteriùs* non potest Excommunicare *femina*, quia licet ratione dignitatis

quandam Jurisdictionem quoad correctionem & administrationem habere possit, prout habent *Abbatissa &c.* quia tamen Excommunicatio ad claves & ordinem spectat, idcirco femina sicuti Ordinis, ita & hujusmodi jurisdictionis est incapax saltem de lege ordinaria.

V. Quare apponitur *de lege ordinaria*?

S. Quia adhæreo sustinentibus femina ex commissione Papæ Censuras ferre posse.

V. Quomodo? si jure divino est incapax hujus potestatis.

S. Hæc potestas juri Divino non repugnat: non enim est potestas Ordinis, (cùm *simpliciter & absolute* ab Ordine non dependeat) sed jurisdictionis: quapropter sicut Pontifex dare potest feminae facultatem cum sibi subjectis v. g. in votis &c. dispensandi, similiter & potestatem censuram ferendi. *Ulterius* Excommunicare non potest Judex Ecclesiasticus majori Excom-

communicatione ligatus & denunciatus, sicut & Notorius Clerici percontor; neq; Vicarius Episcopi excommunicati & denunciati quia cum Vicarij Jurisdictio à sui Episcopi Jurisdictione pendeat, cessante Episcopi Jurisdictione etiam illa Vicarij cessat;

V. Dices absq; dubio quòd neq; seipsum quis excommunicare possit?

S. Dico, quia nemo propriè loquendū est sibi ipsi subditus, adeoq; nec in seipsum actum Jurisdictionis coactione exercere potest; neq; in *parem*, cum par in parem imperium non habeat; neq; à fortiori in suum Superiorem. Itaq; ad placandam Divinam Majestatem delinquens seipsum redarguere, castigare vel ab Altari remove potest, sed non propriè excommunicare; & ex hoc etiam deducitur neminem posse validè in propria causa ferre censuram, alioquin idem esset Actor & Judex.

V. Nunquid potest quis sibi ipsi concedere indulgentias, quare non excom-

municare seipsum? & si in foro interiori per commissionem potest absol- vere Superiorem inferior, cur non e- tiam excommunicare?

S. Potest utiq; quispiam indulgentias sibi ipsi concedere, quia hic actus est jurisdictionis voluntariae qualem quis in seipsum exercere potest, aut actus ferendi censuras est jurisdictionis co- activae, & talem nemo potest circa se- ipsum exercere, adeoq; nec seipsum excommunicare; loquendo autem de foro interiori in hoc quilibet Sacerdos agit ut Minister DEI, & consequenter tanquam Superior respectu cujusvis Penitentis, secus autem dicendum est de foro exteriori, ubi Superior non subicitur inferioris iudicio.

V. Dixisti supra neminem in propria causa valide Censuram ferre posse, quare an hoc sit intelligendum uni- versaliter & absq; aliqua exceptione. S. Excipiunt DD. casum, in quo causa adeo esset publica ut negari non vale- ret,

ret, vel quando Superior Censuram
ferret in propriam defensionem ad
tandam injuriam, quam Subditus
sibi irrogare.

V. Recensuisti illos qui possunt excom-
municare, ostende nunc etiam qui
nam excommunicari possint vel non
possint?

S. Excommunicari possunt Homines
Viatores, baptizati rationis & dolica-
paces.

V. Non mortui?

S: Non: quia Ecclesiae dictum est tan-
tum *quodcumq; ligaveris super terram*
& c. *non sub terra* & c. *indirectè* tamen
impropriè potest mortuus censuram affi-
ci, & hoc dupliciter 1°. præcipiendo
vivi nè faciant circa ipsum officia so-
lita fidelibus fieri, aut nè sepultura
Ecclesiastica tradatur: sicut enim Re-
publica potest post mortem punire al-
qua delicta commissa in vita ob com-
mune bonum; ita etiam Ecclesia in
terrorem aliorum & detestationem

sc-

sceleris potest post mortem punire delicta per pœnas suæ potestati proportionatas, quo pacto legitur *B. Gregorius* excommunicasse quendam ob inventam apud eum pecuniam; *alio modo* sic indirectè afficitur censurâ mortuus, quatenus fertur in eum Sententia declaratoria Censuræ incurssæ, quia scilicet constat post mortem de ejus delicto, cui ipso jure est annexa Censura, meritò namq; in eum ferri potest Sententia declaratoria criminis & Censuræ incurssæ, privariq; suffragijs ac sepulturâ Ecclesiasticâ.

V. Ex dictis tuis infero quòd si quispiam sub conditione excommunicatus esset v. g. *si infra Mensem non restitueris, vel satisfeceris, excommunicationem incurres* casu quo ante Mensem moreretur, censuram non incurret.

S. Non incurret, utpotè posseà illius incapax, ex eadem ratione qui præcepisset Clericum percuti, & ante executionem moreretur, non propterea
liga-

ligabitur Censurâ, secuta percussione
præterquàm quòd mandatum morte
Mandantis extingatur; item dices
dum judico de eo qui propinasset Cl
rico Venenum, & antè operationem
moreretur, licèt enim postea mori
Clerici sequeretur, non tamen Cen
surâ ligaretur propinans, cum ha
tunc tantùm ligare incipiat quando
consummatur delictum.

*V. Cur interposuisti supra ly Viatorum
rationis & doli capaces?*

*S. Quia omnis obligatio sicut & culpa
supponit usum rationis; quare nec
Pueri doli incapaces, nec perpetui
amentes excommunicari possunt, idem
dicit Filiuc. de Ebrio, qui in Ebrieta
te commisit culpam antè non prævi
sam ex mero casu; dixi doli incapaces,
quia impuberes doli capaces possunt
incidere in Sententiam juris latam,
cùm habeant sufficientem libertatem
ad peccandum, & obediendum vel
non obediendum; (licèt id negent
pla-*

plurimi de Censura lata ab homine, eò quòd tales non censeantur habere sufficientem rationem ad intelligendam vim & ordinem Judicialium qui intervenire solet in Censuris ab homine.)

V. Demus casum quòd aliquis habens lucida intervalla mandasset Clericum percuti eo tempore quo usum rationis habuit, nonnè si Clericus fuit percussus, & ipse postea in amentiam cadat, manet censurâ innodatus?

S. Manet, mandatum enim ab adverteute & ratione prædito datum furore vel amentia adveniente non tollitur; propterea etiâ adjeci suprâ *lyperpetuò*.

V. Solusnè Homo Baptizatus est Censura capax?

S. Solus directè & propriè, quia solus talis est subjectus Jurisdictioni Ecclesiastica; quare nec *Gentilis*, nec *Judaus* nec *Catechumenus* Censurâ affici possunt juxtâ illud Apostol. *quid mihi de illis qui foris sunt &c.* bene verò censurari possunt *Hæretici, Schismatici, Apo-*
sta-

stata, & alij, utpotè qui ratione Baptismi subsunt Ecclesiæ.

V. Considero à te suprà additum ly *rectè & propriè*.

S. Sic dixi ideò : quia nonnulli docent etiam non Baptizatos posse improprie & indirectè Censurâ affici.

V. Quomodo vel quando id eveniret?

S. Accideret ferendo v. g. Censuram in Christianos, nisi desistant à communicatione & comèrcio cum non Baptizatis, idq; in vindictam alicujus injuriæ factæ Ecclesiæ ab Infidelibus *item* cogendo ipsos Infideles nè communicent cum Fidelibus aut cohabitent illis ob bonum ipsorum Fidelium, sed quis dicet hoc modo propriè Censuram incurri?

V. Nonne Jurisdictio & subjectio sunt correlativa?

S. Sic est : propterea etiam solus Subditus habens Superiorem excommunicari potest.

V. Igitur cùm Papa non habeat Superiorem

orem in terris, erit Censuræ incapax.
S. Hic, tantum Censurâ affici non potest.

U. Estne necesse ut Persona quæ excommunicatur sit certa?

S. Debet esse certa in hoc sensu, ut scilicet Censura feratur in aliquem determinatè, non autem confusè, quia sicut in naturalibus actio debet fieri circa determinatum Subjectum, ita quoque in moralibus.

U. Quid si Persona ignoraretur?

S. Satis esse ad incurrendam Censuram inquit *Fillius*, cum alijs; si Persona ignota designetur in circumstantijs delicti determinati ut *furti homicidij &c.*

U. Lego quod *Innocentius IV.* In Universitatem vel Collegium proferri Sententiam Excommunicationis penitus prohibuerit, ergo nec Universitas neq; Collegium &c. collectivè excommunicari possunt.

S. Tantâ pœnâ (*docent Canonis:*) totam Universitatem collectivè affici non posse; quia verosimile non est totam

Z Uni-

Univerſitatem peccâſſe, utpote in qua ſemper multos eſt reperire Inocentes.
 U. Demus caſum quòd omnes huius
 vel illius Univerſitatis aut Collegij de-
 liquerint in quos habitâ informatione
 ferret Cenſuram Excomm. Judex Ec-
 cleſiaſticus Papâ inferior?

S. I ata Sentent. eſſet quidem tunc va-
 lida, ſed non licita, quia contrâ pro-
 hibitionem Summi Pontificis ſuprà po-
 ſitam; quàmvis circumſpecti Judices
 Eccleſiaſtici ut Sentent. Excommuni-
 ferant validè & licitè, præmittere non
 negligant præmittenda juxtâ Ordinem
 Juris, feriendo illos ſolùm de Univer-
 ſitate &c. qui mandatis obedire nolue-
 rint &c. pro quo *Vi; Covarruv; Soto;*
Ricard. & alios.

U. Sed quænam eſt Cauſa ob quam feri
 potest Excommunicatio major?

S. Cauſa ferendæ Excommunicationis
 majoris debet eſſe culpa aliqua morta-
 lis, cùm enim hæc pœna ſit valdè gra-
 vis, non niſi ob gravem culpam infligi
 potest;

U. Sup-

U. Suppono quòd debeat esse propria.
S. Nemo excoꝛnicari potest ob culpam alienam, quàmvis enim unus pro alio pœnâ corporali affici possit, pœnâ tamen Spirituali animam respiciente & quidem gravi, unus pro altero puniri non potest.

U. Hocnè verum in omni Censura ut culpa sit propria?

S. In Interdicto locali potest esse peccatum alienum v. g. Prælati vel Communitatis, non tamen hominis privati.

U. Si Excoꝛnicatio majora requirit culpam mortalem, igitur excusatus à peccato mortali excusabitur quoque ab hac Censura, & etiam ab alijs.

S. Excusabitur.

U. Debetnè autem illa culpa seu peccatum esse externum?

S. Debet, quia Ecclesia non judicat de occultis, sed DEUS, qui solus novit corda Filiorum hominum.

U. Ergo neque Simoniacus mentalis,

neq; habens animum percutiendi Clericum Censuram incurrent.

S. Nec hic, nec ille.

U. Fortè subiacebit Excommunicationi Hæreticus mentalis?

S. Minimè ex eadem ratione, (nisi Hæresis esset conjuncta cum aliquo Opere externo.)

U. Possset cōtingere quòd aliquis Hæresim suam manifestaret exterius, nullo audiente.

S. Hoc non obstabit quominus Excommunicationem contra Hæreticos latam incurrat, quia satis est exterius esse proditam Hæresim.

U. Fateri debes tunc actum illum peccaminosum fore occultum.

S. Effet occultus per accidens, quatenus nemine audiente elicitus, testem non haberet, per quem probari posset, aut propter actum peccaminosum per accidens occultum Censuram incurri posse observant DD. non quidem per Sententiam hominis requirentem suffi-

ficien
Legen
U. Si
potest
S. No
& Ce
fatis
cultat
dum
pecca
potest
ternu
U. Ex
actio
ab Ec
cisè,
S. Ita
teru
puni
prav
nun
aliqu
U. A
Cer

ficientes probationes, sed per ipsam Legem Generalem.

U. Si peccatum internum reservari potest, cur non etiam Censurâ puniri?

S. Non est paritas inter reservationem & Censuram, quia ad reservationem satis est negari jurisdictionem, & facultatem absolvendi, ast ad censurandum requiritur ut feratur iudicium de peccato in foro externo, quale non potest ferri vel esse nisi de delicto externo.

U. Ex haecenus dictis infero, quod si actio ex se non sit vitiosa, non possit ab Ecclesia puniri Censurâ, ex eo præcisè, quod sit ex prava intentione.

S. Ità docent *Fillius Navar. & alij*: Cæterum si actio in se sit vitiosa poterit puniri Censurâ, quatenus procedit ex prava intentione, sic iura sæpè imponunt Censuram contra præsumentes aliquid facere *ex contemptu &c.*

U. Affirmabis utique ad incurrendam Censuram Excommunicationis requi-

ri actum peccaminosum externum consummatum.

S. Affirmo (nisi aliud lex exprimat) quia versamur in materia odiosa qua strictè explicanda est ; hinc si Excommunicatio lata sit ob homicidium, mors sequatur, is qui lethaliter vulneravit, eam non incurrit, neq; proiciens lapidem contra Clericum si illum non attingat.

U. Quæro, an etiam ob peccatum mortale proprium futurum Censura Excommunicationis ferri possit ?

S. Deduco ex c. Romana. s. §. caveant. de sent. Excomm. in 6. Excommunicationem ab homine propter peccatum futurum (saltèm ordinariè ferri non posse.

U. Quâ ratione non ?

S. Quia tanta Censura videtur culpam præsentem exigere, & quia Judices de sibi probatis Sententiam ferre debent.

U. Cur dixisti ab homine ?

S. Quia scio à Canone & statutis ferri posse

posse ac solere pro culpis futuris ut habetur c. *Anobis 21. de Sent. Excomm.* ubi decisum est Excommunicationem Generalem posse in hunc modum ferri: *Quisquis furtum fecerit, excommunicatus sit;* cujus rationem hanc assigno: quia Lex & statuta possunt respicere futura, & malis futuris (quantum est possibile) obviare, ast Sententia hominis passim ac ordinariè videtur ad præsens tantùm extendi.

U. Apparet quòd opposita à te particula nempe *ly ordinariè* sit adnotanda. S. Ideò eam apposui, quia concedo quòd tam specialis quàm Generalis Sententia Excommunicationis ab homine aliquando ex rationabili causa pro culpis futuris ferri possit, qualis foret v. g. quando aliquod delictum in Urbe vel Provincia frequentissimum esset, & ejus loci homines admoniti non cessarent, tunc enim posset Generaliter Sententia Excommunicationis ferri in eos, qui crimen illud deinceps

commiserint; sic etiam Specialis Sententia: Excommunicationis posset ferri in aliquam Personam ex rationabili causa, ut si v. g. Deprehensa in aliquo crimine illud deinceps perpetraverit.

U. Quid autem Sentis circa Peccatum præteritum?

S. Sentio quòd ob peccatum præteritum Censura propriè ut est pena medicinalis ferri non possit, nisi delinquens persistat in peccato, quod colligi potest ex ipsa praxi Ecclesiæ, quæ nunquam excommunicat sub hac forma: *quia hoc vel illud fecisti*; præterquam quòd Excommunicatio non feratur nisi in rebellem & contumacem, contumacia verò non respicit præterita, utpote quæ non sunt amplius in hominum potestate: Et si pro peccato præterito Excommunicatio ferri posset, sæpè contingeret excommunicari jam contritum & confessum, adeoque extrà statum peccati mortalis existentem.

U. Num.

U. Nunquam audivisti quòd D. Gregorius excommunicaverit quendam Authorem libelli famosi ab commissum delictum?

S. Audivi & legi ejusmodi hominem fuisse à cit: S. Patre excommunicatum sed non propter commissum delictum, verùm (ut interpretantur DD.) ideò quia de fama restituenda agebatur, itaq; pronunciata fuit adversus illum Censura, si famam non restituerit, aut si cum tali delicto ad Sac: Communionem accedere præsumperit; manet ergo tanquam certum, quòd licet aliæ pœnæ ut *irregularitas* aut depositio possint infligi propter peccata præterita, non tamen Censura propriè, quæ est pœna medicinalis, respiciens correctionem delinquentis.

U. Jam visum est Causam Excommunicationis ferendæ, debere esse peccatum mortale proprium, exterius consummatum, estnè adhuc aliquid adjiciendum?

Z §

S.Ad.

S. Adjici debet ly contumaciae & inobediencia conjunctum, ita namq; statuta jura, quod etiam colligitur ex illis *Matth. 18.* ubi solum excommunicandus seu pro Ethnico & Publicano habendus dicitur ille, qui praemissis iudicialibus monitis Ecclesiam non audierit: praeterquam quod incorrigibilitatis signum quod respicitur a ferente Censuram sit Contumacia. Alia autem est Contumacia *manifesta* & alia *presumpta*.

U. Quando accidit *manifesta*?

S. Tunc: quando quis in iudicio monitus & citatus, obedire aut comparere negligit, imò juxta aliquos etiam si extra iudicium fuisset citatus aut monitus, si Judex possit probare illum fuisse citatum & monitum; *item* si contra prohibitionem faceret aliquid, quod negare non possit (*& dicitur notorium facti*) ut si quispiam prohibitus nè Concubinam teneat, eam tamen teneret majori parte viciniae id sciente.

te. *item* Si per Judicis Sententiam quispiam citatus fuit ad comparandum tali v. g. die, & ipse locum tutum sibi non esse respondit, si nihilominus Judex locum tutum pronunciet (*non appellando*) contumax censetur.

U. Quando autem dignoscitur Contumacia *presumpta*?

S. Tunc: quando citatus, se comparere nolle dixit, talis, etiam si postea mutata voluntate comparere voluerit, (& detentus propter aliquod legitimum aliis impedimentum comparere nequeat) contumax nihilominus esse *presumetur*. *item* Si nihil quidem dixit, attamen latitavit, vel alio modo curavit, ut ad eum Excommunicatio non deveniret; *item* *presumitur* esse contumax, qui non compareret propterea quia non potuit quando manifestè non constat ipsum comparere non potuisse.

U. Si Censura feratur absq; ulla contumacia, eritne valida?

Z 6

S. Di-

S. Dicit *Fillinc.* in foro interiori futuram nullam, licet probabile sit, quod in foro exteriori illi parendum esset, ob reverentiam Superioris, & ad cavendum Scandalum.)

U. Suppono aliquas Conditiones requiri ad hoc ut licite feratur Censura.

S. Absq; dubio: & imprimis debet esse Zelo justitiæ non verò ex odio ferri: debet etiam attendi causa Excommunicationis ferendæ, sicut & finis nempe correctio delinquentis: si enim Judici constaret Excommunicationem Reo non profuturam, illam ferre non deberet, nisi (ut sæpè fit) delicti qualitas ad aliorum terrorem hoc postularet, & ad vitandum nè ejus societate & commercio alij seducantur.

U. Dixisti Excommunicationem ferri non debere nisi in inobedientem & contumacem, igitur necessario requiretur sufficiens admonitio.

S. Omnino: nemo enim præsumitur exterius contumax & inobediens nisi prius

prius moneatur & parere renuat: quod intelligendum est, sive pœna Excommunicationis sit lata *ab homine*, sive à *Jure*, cum hac tamen differentia, quòd ad Excommunicationem Juris sufficiat admonitio Generalis, quæ fit à Conditorè Juris per ipsum jus conditum siue non sit necessaria alia admonitio distincta ab ipso Jure seu Canone, (quamvis aliquando etiam hoc casu possit requiri prævia monitio, si nimirum in ipso jure aut præcepto expressè exigatur) ad Excommunicationem autem ab homine requiritur admonitio specialis ipsius Personæ inobedientis ut habetur in c. *Romana s. de Sent. Excommunicata.*

V. Hæc admonitio utique debet esse competens.

S. Sic est; talis autem est illa quæ fit *ter*, & dicitur *Canonica*, quia videlicet sic fit secundum Juris Ordinem à CHRISTO & Sacris Canonibus præscriptum.

V. Quidam scribunt debere esse triplicem

cem vel formaliter vel virtualiter, quæ
denotat ly *virtualiter*?

S. Denotat aliquando sufficere unam
pro tribus, quæ ordinariè assignantur.

U. Debetnè unaquæque harum trium
admonitionum fieri cum aliquo die-
rum intervallo?

S. Debet, ità, ut intercedat biduum,
aut aliquis terminus major vel minor
juxtà Judicis prudentiam, temporis
necessitatem, & delicti qualitatem pro
quo *Vi: Canonis*: Et hæc admonitio ac-
citatio communiter faciendâ est co-
tam Personis idoneis ad testificandam,
per quas (si necesse fuerit) probari
possit admonitio.

U. Fortè fieri debet ad Personam.

S. Fieri debere ad Personam colligo ex
Innocen. in cap. finaliter. Panormitano &
alijs.

U. Existimo aliquando sufficere si fiat
ad domum illius qui excommunican-
dus est.

S. Sufficit: casus verò in quibus suffi-
ciat

ciat sunt sequentes. I^o Quando Reus se abscondit, vel alio modo impedit, quominus personaliter citetur. II°. Quando jam semel fuit personaliter citatus III°. Quando citatio facta ad domum, pervenit ad notitiam citati. IV°. Quando quis iterum in Excommunicationem conjicitur, eò quod antea malè absolutus erat &c.

U. Nonnè si Judex omitteret sufficientem admonitionem graviter peccaret?
S. Ità est, Sententia tamen foret valida, modò constet de contumacia delinquentis.

U. Suntne tamen aliqui Casus in quibus non prærequiritur admonitio?

S. Assignant communiter Canonistæ sequentes. I^o. Si delictum sit non solum notorium, sed etiam delinquens notoriè contumax. II°. Quando est periculum in mora, ità quòd timeatur ne committatur delictum, si admonitio expectetur; (quàmvis quidam D. asserat etiam in hoc casu præmittendam

dam esse admonitionem, admonitione crimen illud committatur sub pena Excommunicationis ipso facto incurrendæ. III°. Quando fertur Excommunicatio Generalis pro futuris culpis à jure seu Canone. IV°. Quando delictum est commissum in præsentia iudicis pro Tribunali Sedentis, tunc namq; sine ulla admonitione censetur contumax. V^o. Quando is qui excommunicat aut censurat est Executor non Judex, nam tunc non requiritur hujus Executoris admonitio, sed sufficit admonitio ab illo facta qui mandatum ei dedit ferendi Sententiam.

QUÆSTIO XXXIII.

Continuatur eadem materia.

Vicar. **D**Efidero ut declares in quibus casibus contingat Excommunicationem esse nullam.

S. Nulla est (conformiter ad supra dicta) si feratur in Infantem, furiosum, mente captum, non Baptizatum, ex-

emp